

KOPCE FIBONACCIEGO

IIUWr. II rok informatyki.

Przygotował: Krzysztof Loryś

31 Wstęp

Operacją kopcową, której do tej pory nie rozważaliśmy, a która jest ważna w wielu zastosowaniach jest operacja $\text{decrement}(h, p, \Delta)$, polegająca na zmniejszeniu o Δ klucza w elemencie wskazywanym przez p . Wykonywana na kopcach dwumianowych może wymagać czasu $\log n$ (np. zmniejszenie wartości klucza znajdującego się w liściu może spowodować konieczność przesunięcia go aż do korzenia). Taki czas jest nieakceptowalny, gdy liczba operacji decrement jest duża.

Pokażemy jak w prosty sposób zmodyfikować kopce dwumianowe, by operacja deletemin wykonywała się w stałym czasie amortyzowanym. Otrzymana struktura danych nosi nazwę *kopców Fibonacciego*.

32 Przykład zastosowania - algorytm Dijkstry

Algorytm Dijkstry oblicza najkrótsze odległości wszystkich wierzchołków grafu $G = (V, E)$ od ustalonego wierzchołka s ("ródła"). Algorytm jest zachłanny. Buduje zbiór X , wierzchołków, których najkrótsza odległość od s jest już ustalona: rozpoczyna od jednoelementowego zbioru $\{s\}$ i na każdym kroku dokłada wierzchołek spoza X leżący najbliżej s . Do wyznaczenia takiego wierzchołka służą wartości $D(u)$, które w każdej fazie algorytmu równe są długości najkrótszej ścieżki od u do s prowadzącej jedynie przez wierzchołki z X . Do pamiętania tych wartości możemy używać kopca, ponieważ na każdym kroku szukamy wierzchołka o minimalnej wartości D . Zwykle kopce nie są tu jednak odpowiednie, ponieważ dołączenie nowego wierzchołka u do X może powodować konieczność uaktualnienia (zmniejszenia) wartości pozostających w kopcu dla wszystkich wierzchołków incydentnych z u . W rezultacie na elementach kopca wykonujemy $|E|$ operacji decrement i $|V|$ operacji deletemin . Zaimplementowanie algorytmu Dijkstry przy zastosowaniu kopców Fibonacciego da w efekcie jego złożoność $O(m + n \log n)$.

```

procedure Dijkstra
   $X \leftarrow \{s\}$ 
   $D(s) \leftarrow 0$ 
  for each  $u \in V \setminus \{s\}$  do  $D(u) \leftarrow l(s, u)$ 
  while  $X \neq V$  do
    Niech  $u \in V \setminus X$  o minimalnej wartości  $D(u)$ 
     $X \leftarrow X \cup \{u\}$ 
    for each  $\langle u, v \rangle \in E$  takiej, że  $v \in V \setminus X$  do
       $D(v) \leftarrow \min(D(v), D(u) + l(u, v))$ 

```

33 Struktura kopców Fibonacciego

Podobnie jak kopce dwumianowe, kopce Fibonacciego są zbiorami drzew, których wierzchołki pamiętają elementy zgodnie z porządkiem kopcowym. Teraz jednak drzewa nie muszą być drzewami dwumianowymi.

Przyjmujemy taki sam sposób pamiętania drzew i elementu minimalnego, jak w przypadku kopców dwumianowych (wersja lazy). Ponadto w każdym wewnętrznym wierzchołku kopca pamiętamy wartość logiczną, mówiącą czy wierzchołek ten utracił jednego ze swoich synów w wyniku operacji *cut* - patrz niżej.

34 Operacje

Operacje *makeheap*, *insert*, *findmin* i *meld* wykonujemy w taki sam sposób jak na kopcach dwumianowych.

34.1 Operacja $cut(h, p)$

Operacja ta zastosowana do wierzchołka wewnętrznego wskazywanego przez p , odcina go od swojego ojca p' i dołącza (operacją *meld* poddrzewo zakorzenione w p do listy drzew kopca. Jeśli p jest pierwszym synem jakiego utracił p' , to fakt ten jest zapamiętywany w p' . Jeśli p' wcześniej utracił już jakiegoś syna, to wykonujemy operację $cut(h, p')$. W ten sposób będziemy wędrować w górę drzewa odcinając odpowiednie poddrzewa tak długo, aż napotkamy korzeń lub wierzchołek, który dotąd nie utracił żadnego syna.

34.2 Operacja $decrement(h, p, \Delta)$

Zmniejszamy wartość klucza w wierzchołku wskazywanym przez p . Jeśli nowa wartość klucza zakłóca porządek kopcowy (tzn. jest mniejsza od klucza ojca wierzchołka p), wykonujemy $cut(h, p)$.

34.2.1 Zamortyzowany koszt

Teraz każdy wierzchołek ma swoje konto. Będzie ono niepuste tylko u wierzchołków, które utraciły jednego syna.

Operacji $decrement(h, p, \Delta)$ przydzielamy 4 jednostki kredytu. Jedną jednostką opłacamy koszt instrukcji niskiego poziomu i operację *meld* przyłączenia drzewa o korzeniu w p do kopca. Drugą umieszczamy na koncie tego drzewa (obowiązuje nas w dalszym ciągu niezmiennik kredytowy, mówiący, iż na koncie każdego drzewa kopca znajduje się jedna jednostka). Dwie pozostałe jednostki wykorzystujemy tylko wtedy, gdy wykonujemy $cut(h, p)$ i p jest pierwszym synem odciętym od swojego ojca. Umieszczamy je wówczas na koncie ojca p . Jednostki te są wykorzystywane do opłacenia operacji *cut* wykonanej wskutek tego, że ojciec p stracił drugiego syna.

34.3 Operacja *deletemin*(h)

Deletemin wykonujemy w sposób analogiczny jak w przypadku kopców dwumianowych. W szczególności podczas redukcji łączymy drzewa o jednakowym rzędzie (zdefiniowanym jako liczba synów korzenia), otrzymując drzewo o stopniu o jeden wyższym. Jedyną różnicą wynika z tego, że teraz drzewa nie są dwumianowe i nie można oczekiwać, że łączone drzewa będą identyczne.

Aby wykazać, że $O(\log n)$ nadal ogranicza czas wykonywania tej operacji musimy dowieść, że stopień wierzchołków drzew występujących w kopcach Fibonacciego jest ograniczony przez $O(\log n)$. Oczywiście będzie to także ograniczeniem na liczbę różnych rzędów drzew.

Lemat 1 *Dla każdego wierzchołka x kopca Fibonacciego o rzędzie k , drzewo zakorzenione w x ma rozmiar wykładniczy względem k .*

DOWÓD: Niech x będzie dowolnym wierzchołkiem kopca i niech y_1, \dots, y_k będą jego synami uporządkowanymi w kolejności przyłączania ich do x . W momencie przyłączania y_i do x -a, x miał co najmniej $i - 1$ synów. Stąd y_i też miał wówczas co najmniej $i - 1$ synów, ponieważ przyłączane są tylko drzewa o jednakowym rzędzie. Od tego momentu y_i mógł stracić co najwyżej jednego syna, ponieważ w przeciwnym razie zostałby odcięty od x -a. Tak więc w każdym momencie i -ty syn każdego wierzchołka ma rząd co najmniej $i - 2$.

Oznaczmy przez F_i najmniejsze drzewo o rzędzie i , spełniające powyższą zależność. Łatwo sprawdzić, że F_0 jest drzewem jednowierzchołkowym, a F_i składa się z korzenia oraz i poddrzew: $F_0, F_0, F_1, F_2, \dots, F_{i-2}$. Tak więc liczba $|F_i|$ wierzchołków takiego drzewa jest nie mniejsza niż $1 + \sum_{j=0}^{i-2} |F_j|$, co, jak łatwo pokazać indukcyjnie, jest równe i -tej liczbie Fibonacciego. Stąd liczba wierzchołków w drzewie o rzędzie k jest nie mniejsza niż ϕ^k , gdzie $\phi = (1 + \sqrt{5})/2$. \square

Wniosek 2 *Każdy wierzchołek w n -elementowym kopcu Fibonacciego ma stopień ograniczony przez $O(\log n)$.*

34.3.1 Operacja *delete*(h, p)

Operację *delete*(h, p) można wykonać najpierw ustanawiając w p minimum kopca (poprzez operację *decrement*($h, p, -\infty$)) a następnie usuwając minimum. Zamortyzowany koszt wynosi $O(\log n)$.

UWAGA: W ten sam sposób możemy wykonywać *delete* na kopcach dwumianowych. Oczywiście wówczas *decrement* musi polegać na przesunięciu zmniejszonego elementu do korzenia drzewa.

Lecture 9 Fibonacci Heaps

Fibonacci heaps were developed by Fredman and Tarjan in 1984 [35] as a generalization of binomial heaps. The main intent was to improve Dijkstra's single-source shortest path algorithm to $O(m + n \log n)$, but they have many other applications as well. In addition to the binomial heap operations, Fibonacci heaps admit two additional operations:

decrement (h, i, Δ)	decrease the value of i by Δ
delete (h, i)	remove i from heap h

These operations assume that a pointer to the element i in the heap h is given.

In this lecture we describe how to modify binomial heaps to admit **delete** and **decrement**. The resulting data structure is called a *Fibonacci heap*. The trees in Fibonacci heaps are no longer binomial trees, because we will be cutting subtrees out of them in a controlled way. We will still be doing links and melds as in binomial heaps. The *rank* of a tree is still defined in the same way, namely the number of children of the root, and as with binomial heaps we only link two trees if they have the same rank.

To perform a **delete**(i), we might cut out the subtree rooted at i , remove i , and **meld** in its newly freed subtrees. We must also search these newly freed subtrees for the minimum root value; this requires $O(\log n)$ time. In **decrement**(i, Δ), we decrement the value of i by Δ . The new value of i might violate the heap order, since it might now be less than the value of i 's parent. If so, we might simply cut out the subtree rooted at i and **meld** it into the heap.

The problem here is that the $O(\log n)$ time bound on **deletemin** described in the last lecture was highly dependent on the fact that the size of B_k is exponential in k , *i.e.* the trees are bushy. With **delete** and **decrement** as described above, cutting out a lot of subtrees might make the tree scraggly, so that the analysis is no longer valid.

9.1 Cascading Cuts

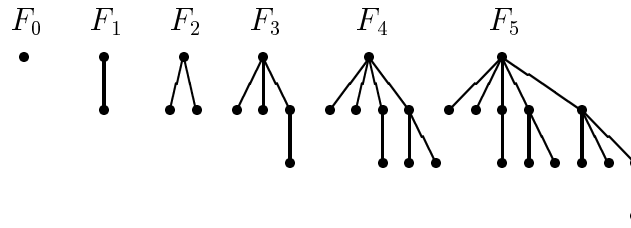
The way around this problem is to limit the number of cuts among the children of any vertex to two. Although the trees will no longer be binomial trees, they will still be bushy in that their size will be exponential in their rank.

For this analysis, we will set up a savings account for every vertex. The first time a child is cut from vertex p , charge to the operation that caused the cut two extra credits and deposit them to the account of p . Not only does this give two extra credits to use later, it also marks p as having had one child cut already. When a second child is cut from p , cut p from its parent p' and **meld** p into the heap, paying for it with one of the extra credits that was deposited to the account of p when its first child was cut. The other credit is left in the account of p in order to maintain the invariant that each tree in the heap have a credit on deposit. If p was the second child cut from its parent p' , then p' is cut from its parent; again, this is already paid for by the operation that cut the first child of p' . These cuts can continue arbitrarily far up the tree; this is called *cascading cuts*. However, all these cascading cuts are already paid for. Thus **decrement** is $O(1)$, and **delete** will still be $O(\log n)$ provided our precautions have guaranteed that the sizes of trees are still exponential in their rank.

Theorem 9.1 *The size of a tree with root r in a Fibonacci heap is exponential in $\text{rank}(r)$.*

Proof. Fix a point in time. Let x be any vertex and let y_1, \dots, y_m be the children of x at that point, arranged in the order in which they were linked into x . We show that $\text{rank}(y_i)$ is at least $i - 2$. At the time that y_i was linked into x , x had at least the $i - 1$ children y_1, \dots, y_{i-1} (it may have had more that have since been cut). Since only trees of equal rank are linked, y_i also had at least $i - 1$ children at that time. Since then, at most one child of y_i has been cut, or y_i itself would have been cut. Therefore the rank of y_i is at least $i - 2$.

We have shown that the ith child of any vertex has rank at least $i - 2$. Let F_n be the smallest possible tree of rank n satisfying this property. The first few F_n are illustrated below.

Observe that $F_0, F_1, F_2, F_3, F_4, F_5, \dots$, are of size 1, 2, 3, 5, 8, 13 \dots , respectively. This sequence of numbers is called the *Fibonacci sequence*, in which each number is obtained by adding the previous two. It therefore suffices to show that the nth Fibonacci number $f_n = |F_n|$ is exponential in n .

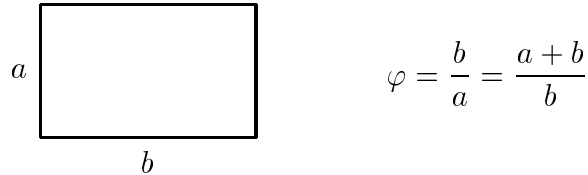
Specifically, we show that $f_n \geq \varphi^n$, where $\varphi = \frac{1+\sqrt{5}}{2} \approx 1.618\dots$, the positive root of the quadratic $x^2 - x - 1$. The proof proceeds by induction on n .

For the basis, $f_0 = 1 \geq \varphi^0$ and $f_1 = 2 \geq \varphi^1$. Now assume that $f_n \geq \varphi^n$ and $f_{n+1} \geq \varphi^{n+1}$. Then

$$\begin{aligned} f_{n+2} &= f_{n+1} + f_n \\ &\geq \varphi^{n+1} + \varphi^n \\ &= \varphi^n(\varphi + 1) \\ &= \varphi^n \cdot \varphi^2 \text{ since } \varphi^2 = \varphi + 1 \\ &= \varphi^{n+2}. \end{aligned}$$

□

The real number φ is often called the *golden ratio*. It was considered the most perfect proportion for a rectangle by the ancient Greeks because it makes the ratio of the length of the longer side to the length of the shorter side equal to the ratio of the sum of the lengths to the length of the longer side.

(The picture is actually 81pt \times 50pt, giving a ratio of 1.62. Apologies to the ancient Greeks.)

The golden ratio φ is more closely related to the Fibonacci sequence than is apparent from the proof of Theorem 9.1. Consider the linear system

$$\begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} f_n \\ f_{n+1} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} f_{n+1} \\ f_{n+2} \end{bmatrix} \quad (14)$$

which generates the Fibonacci sequence:

$$\begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}^n \begin{bmatrix} f_0 \\ f_1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} f_n \\ f_{n+1} \end{bmatrix}.$$

Let F denote the 2×2 matrix in (14). The eigenvalues of F are φ and $\varphi' = \frac{1-\sqrt{5}}{2}$, the two roots of its characteristic polynomial

$$\det(xI - F) = x^2 - x - 1.$$

The eigenvectors associated with φ and φ' are

$$\begin{bmatrix} 1 \\ \varphi \end{bmatrix} \quad \text{and} \quad \begin{bmatrix} 1 \\ \varphi' \end{bmatrix},$$

respectively, of which the former is dominant. Successive applications of a matrix to a vector with a nonzero component in the direction of a dominant eigenvector, suitably scaled, will generate a sequence of vectors converging to that dominant eigenvector. Thus

$$\left(\varphi^{-1} \cdot \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \right)^n \begin{bmatrix} f_0 \\ f_1 \end{bmatrix} = \varphi^{-n} \cdot \begin{bmatrix} f_n \\ f_{n+1} \end{bmatrix} \rightarrow \begin{bmatrix} 1 \\ \varphi \end{bmatrix}$$

as $n \rightarrow \infty$; in other words, the ratio of successive Fibonacci numbers tends to φ .

9.2 Fibonacci Heaps and Dijkstra's Algorithm

We can use Fibonacci heaps to implement Dijkstra's single-source shortest-path algorithm (Algorithm 5.1) in $O(m + n \log n)$ time. We store the elements of $V - X$ in a Fibonacci heap. The value of the element v is $D(v)$. The initialization uses the **makeheap** operation and takes linear time. We use the **decrement** operation to implement the statement

$$D(v) := \min(D(v), D(u) + \ell(u, v)).$$

This requires constant time for each edge, or $O(m)$ time in all. We use the **deletemin** operation to remove a vertex from the set of unreached vertices. This takes $O(\log n)$ time for each deletion, or $O(n \log n)$ time in all.

Another application of Fibonacci heaps is in Prim's algorithm for minimum spanning trees. We leave this application as an exercise (Homework 4, Exercise 1).